Број 248. У Новом Саду, у среду 3. новембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За остале земље на четврт године 10 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 84 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 14 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Последњи дани угарског сабора.

Будимпешта, 2. новембра.

Опште је уверење, да су ово последњи дани угарског сабора и да ће скоро доћи до нових избора.

По закону се сабор све године, не би могао више распустити осим ако министар председнику испадне за руком, да за две три недеље протури промену саборског пословника, буџет, регруте и још неке ствари. Али да то учини, морао би починити више незаконитости, него да распусти сабор на крају године, пре но што има буџет.

Данашња саборска седница је доста бурна, али не онаква, како су то многи очекивали. Но поред свег тога, министар-председник није добро прошао.

Посланик Тали, седи потпредседник кошутове странке изрекао је јавно министар председнику, да није одржао реч и да је преварио кошутову странку. То није дика по кошутову странку, али није дика ни по министра.

У затвореној седници је Апоњи изрекао крупну реч. Нов пословник, који се донесе незаконито, против одређења данашњег пословника, неће никад признати као законит и повући ће конзеквенције из тога. Иначе ће се најодлучније борити против тог новог пословника.

Опозиција је сад сигурна, да је уз њу и Апоњи и многи држе, да је Тиса већ одзвонило. Но, у колико то стоји, треба још видети. Он још није исцеђен лимун и ако није више много остало у њему.

Занимљив је био говор посланика Етвеша. Министар-председник га је напао, а он онда није остао дужан, него му је бацио на главу све што је знао.

Назвао је министар-председника: „несретан младић који се ребри,“ „пијан певао,“ ништ није радио до сад, а да се на том раду не осети мирис бечке кујне а свој је говор завршио овако: „Тисина је циљ, да окрепи снагу Хабсбурговаца и да учврсти јединство аустријске државе. А ако ово не ради с планом, онда је — луд.

Кад ће доћи на ред она дуга седници, то се још не зна. А неће ли и пре ње доћи до јаког судара и то је питање. Опозиција је огорчена, али се унапред ништа не може сигурно рећи. Једно држе сви посланици као сигурно, да ће врло брзо доћи до распуста сабора.

Нови Сад, 3. новембра.

Законски предлог о школама повукао је у јучерашњој саборској седници министар председник Тиса натраг. Он то није морао урадити. Могао је повући само оне предлоге, који се односе на промену саборског пословника

Но кад је то ипак урадио, томе мора бити каква већа узрока. Полузваничан брзојав јавља, да ће тај предлог бити поново поднешен у првој идућој саборској сесији. И нема сумње да ће бити

Али су сви изгледи, да ће се распустити сабор и да ће доћи до нових избора, па ће нам онда пунити главу, како је министар-председник Тиса онај предлог донео на захтев опозиције, а чим је почео с њом одлучну борбу, он је повукао и тај предлог натраг.

Но на сваки начин народна борба која је започела против законског предлога о школама, мора се водити даље, и сада још јаче но до сад, јер је тај предлог повучен из формалних разлога натраг, а није напуштен, нити је влада одустала од њега.

Нови Сад, 3. новембра.

Којим је речима министар Тиса повукао законски предлог о реформи школа. Изјављује, да је повлачење законских предлога било само са формалних узрока, али политички смерови (интенције) који се у њима садрже, остаће непромењени, и они ће у почетку идућег заседања непромењени опет бити изнесени. Нарочито ово важи за реформу основне наставе. (Бурно одобравање на десници.)

Глас из Русије.

Петроград, 27. октобра.

При нашем растанку и моме поласку за Петроград желео си да ти се јавим који пут, и да ти кажем, како је овде, како се осећа после оних страховитих битака између Мукдена и Љаојана. Хитам да то учиним.

Петроград сам оставио пре шест и по месеци, дакле после погибије славнога адмирала Макарова. Оставио сам га тихог и мирног, без оног узбуђења и нервозности што се опажају тамо у нашим крајевима, у Новом Саду Карловцима, Београду и Нишу. Оставио сам га у време оних силних напада на Порт-Артур, кад оно заграничне новине доносе вест, да ће овај тврди град пасти у руке Јапанцима 2. јуна.

Једва сам чекао да се опет вратим овде и да са својим ушима чујем како је расположење и какве су наде на будућност.

Не замери, што ћу мало опширнији бити, али ћу ти писати онако, како сам чуо и видео, јер ћемо према томе најбоље сазнати стање и духовно расположење.

Још на граници, кад сам ушао у вагон за Варшаву, у купеу се нађем с двојицом пољских Јевреја, један је трговац а други је некакав трговачки предузимач; један је путовао из Мерана а други из Немачке. Они су говорили међу собом час немачки, час руски; говорили су о заграничном писању против Русије и оном догађају с енглеским рибарима у Северном Мору. Ја сам слушао и ћутао. Они су осуђивали понајвише лажне телеграме, лажно и тенденциозно престављање догађаја на Крајњем Истоку. Међу собом говорећи о томе наваћаху и имена појединих листова. После краткога времена и сам сам ушао с њима у разговор. Надао сам се да ћу од њих чути осуду војне, или да ће ис-

ПОДЛИСТАК.

ПАВЛЕ МАРКОВИЋ АДАМОВ

професор на гимназији карловачкој, књижевник и уредник „Бранкова Кола“

1854—1904.

Тежак положај нашег народа у овим крајевима, па неравна и мучна његова борба за своју народну индивидуалност, за свој слободан политички напредак а у оквиру државних закона и стечене автономије, напрегли су и напрежу непрестано све наше снаге, заузели су сву нашу пажњу, те много што шта остаје код нас неопажено, на што би такођер требало обратити велике пажње, кад се узме тај природни закон у обзир, да се будућност једног народа не оснива само на политичним му успесима, но и на другим важним факторима, од којих битно зависи нормалан развој народног организма.

Та је погрешка донекле запажена, и ми се с много труда заузимамо сад н. пр. за наше школе као и за привредни напредак нашег народа, но тиме није још учињено све. Између осталога, на што се много, бар као народ, не обзиремо, а на чега би нужно требали да се обзиремо, јесте и наша књижевност, с којом се махом мађешки поступа. Њу сматрамо обично погрешно, као неки луксус у народној нам кући, а заборављамо том приликом, да је она поред школе онај моћни фактор, од кога зависи или бар од кога треба да зависи умни, интелектуални напредак народни; заборављамо, да она диже дух, бистри ум, оплемењује срце, поучава, буди свест и т. д. А то тек нико неће моћи порећи, да и борба наша и успеси јој на економном, на политичном пољу, стоје у тесној вези са напретком духа и интелекта у народа, као и то, да овај само условљава успехе у тешкој животној борби, а особито још онда, кад се борба води са јачим противницима.

С тога би овом фактору требало посветити много више брige, начинити му свима средствима пута, да дође у што већи и тешњи додир с народом, да том фактору порасту сили и утецај, а са њиме и интелект код народа.

Међу људима, који су увидели с једне стране значај тога пренебрегнутог фактора, а с друге стране и ту нашу погрешку, те су колико су им снаге допуштале прегли, да ту погрешку својим големим трудом и личним жртвама исправе, јесте без сумње данас међу првима Паја Марковић Адамов, професор, српски књижевник и уредник и издавач »Бранкова Кола«.

Тај вредни радник на књижевном пољу, прославиће 16. о. м. скромно, у најужем кругу својих пријатеља, три значајна момента свога живота, који су се случајно стекли у исто време, а то је: педесетогодишњицу, па тридесетогодишњицу свог књижевног рада и десетогодишњицу издавања и уређивања »Бранковог Кола«.

Већ свој живот посветио је Адамов, изабрав професорски позив, образовању подмлатка нашег народа, те је већ као савестан и вољан радник на том пољу заслужио народнога признања, но више је још задужио признањем наш народ својим књижевним радом на пољу приповетке, коју је моћно повео собом у напред, а највише је одужио се свом народу и задужио га што је у оно мртво доба, кад је интерес за нашу књижевност — и опет наглашавам, да је то моћан и важан фактор у народном животу — тако ниско пао, да смо остали били чак и без књижевног листа, узео у своје руке бачену књижевну заставу, уздигао је на ново високо па покренув »Бранково Коло« и показао, да схвата значај књижевности у народном животу. Неуспеси »Јавора« и »Стражилова« нису били кадри да га заплаше; одушевљен као што је био и јесте, умео је он да у нашим крајевима на ново пробуди пропали интерес за нашу књижевност, а својом истрајном непоколебивом вољом, силним трудом па најзад и личним материјалним жртвама он је успео толико, да је око свог скромног листа искупио не само Србе са ове стране Саве, него из свију крајева нашег народа, тако, да му је лист с обзиром и на сараднике и на читаоце постао у правом смислу »Бранково Коло«, како га је то замишљао неумрли наш песник Бранко Радичевић. У то се коло ухватио брат до брата из свију крајева нашега народа; свак, ко је умео да пером народу користи, проповедајући му свак својим начином о ономе што је добро, лепо, поштено и родољубиво, нашао је без обзира на његову веру, политичка убеђења и т. д. топла српска пријема у његову листу, те био расадник корисног семења, што га је лист у народ сејао, расту-

тући бојазан у успех руског оружја или чак и радост за прошле неуспехе руског оружја. Надао сам се то с тога, што сам то и слушао и видео тамо даље од наших Јевреја. Не, ништа од тога. Они су жалили што је рат, што гине толики свет жалили су Русе, а и Јапанце. За Јапанце рече онај трговац: „Та за Бога, господине, и они су људи. Они сад извлаче ватру својим рукама за туђ рачун. Њих је на то Енглеска покренула". Онај други тужаше се, како је велики утицај рата на трговину, жаљаше се да посао никако не иде. На то све рекох им да би најбоље онда било да Русија пристане на мир. — „Не не, господине, то никако не може, да буде, наша војска у овим крајевима тек се мобилизује и Русија ће тек онда пристати да се мири кад истера Јапанце из Манџурије и кад буде могла да диктира мир по својој вољи".

На станици Новорадамск гледасмо на хиљаде резервиста, који иду путем и спремају се на зборно место. Све то беху млади отресити људи, развијени и снажни. Било је и дирљивих призора гледајући их како се опраштају са својим сестрама, с родитељима или са женама својим. Гледајући то, жена оног трговца Јевреја, што беше са мном у купеу, почела је плакати..

На варшавској станици такође је било пуно војника. Здрави, снажни и весели. Разговарају се, шале се и задиркују један другога Како сам се у Варшави мало задржавао, то се дуже задржим у Вилни. Ту сам посетио једнога својега познаника од прошле године, то је директор Вилненског Маринског Вишег Женског Училишта. На питање моје: како је на Крајњем Истоку? — Хвала Богу, добро је! — А како се осећа рат овде у Русији? — Па, ми га овде и не осећамо. Све иде по старим, сваки врши своје послове као да не постоји рат. — А каквом се свршетку надате? — Како? — Па тако, рекох ја, чија ће победа бити? — Па то је јасно. Русија ће извесно победити, та она тек сад мобилизује европску војску...

Исто тако у погледу расположења затекао сам и Петроград како сам га и оставио. Нема никакве забринутости, без узбуђења и без нервозе. Целокупан живот тече оним током, којим је текао и прошле године новембра месеца, кад сам дошао овде. Разлика је само та, што по Невском проспекту и по другим улицама продају телеграме разносачи новина

Нема сумње, драги пријатељу, да те занима и стање на бојном пољу. Ево и о томе неколико речи:

На Митров дан, 26. овог месеца стигао је у Мукден новонаименовани заповедник манџурске војске генерал инфантерије Леневич. На станици дочекала га је почасна чета, начелник штаба главнокомандујућег генерал-лајтнант Сахаров, генерал лајтнант Жилински и многи други. Скупљена маса света дочекала је старог јунака са громогласним: Ура! Овацијама није било краја, а у вече грмела је музика. Наименовање популарнога у сибирској војсци генерала Леневича изазвало је силно одушевљење у војсци. Тако јавља телеграм који је вечерас стигао из Мукдена. По том телеграму још данас ће Леневић поћи за Гудзјадзи, да се састане са главнокомандујућим — генералом Куропаткином.

На бојној линији пред Мукденом настало је затишје. Истина 25. октобра у очи Митров-дана лево крило Окуове војске заузело је неколико села, али су га руски војници потисли и убојна линија остала је иста. На осталим деловима убојне линије била је само паљба топовима, да би се спречио рад на подизању опкопа. 26 октобра није било сукоба, а данас 27. октобра по једном телеграму појачана је канонада особито на десном крилу. Време је, вели се, топло, али дува јак ветар и подиже силну прашину.

По јапанским вестима, које су продрле у европску штампу, снабдевање руске војске железницом, одлично је. Помоћ у пешадији и артиљерији стиже непрестано ради попуњења оних губитака при реци Шахо. Услед тих појачања руске војске Јапанци мисле да се само држе дефензиве. Бар тако они јављају у страним новинама.

Дакле у опште на бојном пољу између Мукдена и Љаојана траје и даље извесна „тишина", а местимице непријатељи су тако близу један другоме, да се каменом могу дотурити.

*

Што се тиче јапанских напада на Порт-Артур последњих дана, то је толико пуштено лажних вести у страну штампу, да је немогуће одвојити истину од лажи. Али што је најглавније ни једно од утврђења, која састављају главну одбранбену линију, нису заузели, ма да су и дошли близу некима од ових утврђења. Губитци јапански ужасни су у последњем нападу на Порт-Артур. Судећи по једном рајтеровом телеграму из Нагасаки, од 24. овог месеца отправљено је за Дањни 40.000 људи, дакле две дивизије у помоћ генералу Ноги. Ова војска послана је да попуни страшне губитке, које су имали Јапанци на дан Микадова рођења, а који губитци износе 20.000 људи.

Војска, која је послана генералу Ногу састоји се, како поменути телеграм вели, из ветерана јапанско-китајске војне, а то су људи од 35—42 године. Ако је то тачно, онда по мишљењу професора на Николајевској академији, главног генералштаба, генерал-мајора П Л. Геисмана, Јапан шаље већ део војске састављен од људи старијих војних класа, а то значи да Јапан долази у стање, кад се почињу трошити и последње силе у земљи.

Из телеграма види се, да је генерал Ноги опет предлагао порт-артурском гарнизону да се преда, али је то одбијено. Порт Артур се држи беспримерно јуначки и поред све опсадне линије добија храну и муницију на китајским џункама.

М.

Политички преглед.

Хрватска и Славонија У понедељак је поднела влада сабору предлог о земаљском прорачуну за годину 1905. Потреба за предвиђене издатке износи 22 милијона 426 хиљада и 411 круна, дакле за 1 милијон 825 хиљада и 343 круне је већа од лањске. На потребе унутарњега одела требаће за годину 1905 1 милијон 770 хиљ и 386 кр. И ако у тај део спадају и грађевине па и „здравство" (санитет), ипак ће се највише тога новца употребити на жандармерију, а у тај одео спада и т. зв. — диспозициони фонд, из кога се награђују разне „поверљиве особе„ за „поверљиве услуге". Интересантно и врло је поучно, да ће се на просвету употребити 54 хиљаде и 488 руна. (Да ли се тим новцем мисле материјално помоћи и школе не стоји у законском предлогу. Пр. ур. „З.") За правосуђе ће се употребити пуних 589 К више, али ће се то намаћи из уштеде у Централној Управи.

Порези за годину 1905. треба да донесу 21 милијон круна и то више за скоро 5 милијона круна него лањске године. Вишак од 1 мил 835 хиљ. круна, треба да се употреби на повишење плате земаљским чиновницима (да ли се ту мисле и учитељи основних школа, који по закону, нису земаљски чиновници? Пр. Ур. „З."), а из те своте треба да се инвестира нешто и у привреду (регулацију Босута канализацију југоисточног Срема итд.), а на непредвиђене трошкове унутарње одеље треба 1 мил. и 600 хиљ. круна.

Руски лист о бавлењу грчког краља у Бечу. Петроградском листу „Новоје Времја" јавља његов бечки дописник ово: „Бавлењу грчкога краља у Бечу, приписују велико политичко значење. Као да су расправљена два питања: питање критско и питање о споју грчких железница са босанско херцеговачкима.

Аустро-угарски кабинет, енергично ће подупрети предлог, да заједничку војску на Криту замени грчка војска. Спојење линије Лариса—Солун, зависи од Турске, ипак бечка дипломација обећала је и ту помоћ. — Намесник окупираних провинција Бурјан, позван је краљу на ручак".

Бој код Сачишта између Турака и Грка. Пишу нам из Цариграда: Званични вилајетски лист у Битољу донео је следећу белешку о борби код Сачишта: 13. овог месеца јузбаша Ариф-ага, који управља оделењем војске у мудирлуку Кономлатима, дознавши, да се у Сачишти (костурска нахија) налази једна бунтовничка чета, узео је неколико војника и жандара и упутио се том месту, близо кога су 18 бунтовника стајали (ван села), а седморица се у једној кући сакрили, коју је он блокирао и, напавши бунтовнике ухватио све живе од којих је само један рањен. Остали осамнаесторица који су били ван села разбегли су се после пуцњаве Ухваћени Грци доведени су у Костур где су на испитивању исказали: одакле су и како се зову. Ево им имена: Марко Стамулис из Атине; Стаматис Лукин из Ламије; Ђорђе Булонци из Наксоса; Никола Дијанидис, Јован Кадалис, и Никола Стељо из Пиреја; Христо Ђеоргију из села Стрепиња (Леринска-Каза). — Из испита видело се да су ови четници припадали грчкој чети коју је предводио четовођа Зеза, а да је Стеље био подвојвода. Војвода Зеза је, кажу, погинуо, а подвојвода Стеље је заробљен. У чети је више њих рањено, али су они побегли, што се по крвавом трагу види. — По себи се разуме, да све није било тако, како се хвале Турци, али је могуће, да је један део грчке чете заробљен

Сукоб код Сачишта и она грчка погибија на мору код Свете Горе знатно је утицала, да и иначе охладнели односи савезника Турака и Грка, још више охладне. — Но о томе други пут за сада још додајем, да је Порта решена, да према грчким „савезничким" четама у Мађедонији поступа као и са бугарашким комитским четама. Наређено је одавде, да се све коље, што се под оружјем нађе у падишаховој земљи, наравно, изузимајући — потурице, башибозуке, Арнауте, којима је и даље дозвољено, да некажњено кољу — Србе.

Руско-јапански рат.

Енглески извештаји доносе само цигло једну вест о борби код Порт Артура у њој се говори о поразу јапанском Уверили су се и они да ће се Порт-Артур моћи још подуже одржати. Један део енглеске штампе покушава да протумачи лабавост јапанске блокаде тиме, што Того преоправља своје бродове, како би се могао са већим изгледом упустити у борбу са балтичком флотом. По вестима пак из Чифуа, цела Тогова флота јако је пооштрила блокаду да не би могли у толикој мери Руси добијати с мора ране и џебане. Која је вест од ове две истинита тешко је рећи,

---

риван за ових десет година излажења свог у стотинама и тисућама примерака и у најудаљеније крајеве Српства. Своју задаћу као уредник вршио је Адамов увек најсавесније, трудио се да пружи читаоцима лепе, здраве и укусне душевне забаве, и корисне поуке, водио је пажљиво бригу о свима важнијим догађајима на свима пољима, што су засецали и утецали на живот народни, а особито на књижевном и опћем културном пољу, чувајући увек непристрасност и трезвеност суда и критике, те је хвалио, што је за хвалу, кудио што не ваља, исправљао, упућивао, бодрио.

И сав тај рад његов, несебичан, тих и скроман, без икакве граје и рекламе и ако не може показати увек директно видљивог успеха, имао је и има без сумње много и много и видљивих и невидљивих последица на срце и ум у читалаца листа његовог, јер је будио и чврћао осећај и смисао за оно што је лепо, добро и корисно, у животу човечијем, што узиже човека над грубом и немилом свакидашњицом.

И томе човеку, који је и сам као приповедач покренуо нашу приповедку моћно у напред, који је високо подигао својим »Бранковим Колом« бачену књижевну заставу нашу, навршује се ево тридесет година уморна и напорна књижевна рада, а у служби народа нашег

Мирабове вели: »Свест народна мери се по признању, што га одаје својим заслужним људима«.

Адамове слава ти!

но изгледа да у ствари многи јапански брод није код Порт-Артура ни у његовој близини.

Најновије важније вести ово су:

Борба око Порт-Артура.

Из Фузана јављају о последњем јуришу јапанском на спољна утврђења порт артурска: Јапанцима је било пошло за руком, да стигну до тих утврђења. Но опкопи главних утврђења, били су много дубљи и шири, но што су Јапанци рачунали а били су снабдевени и минама. Један део тих опкопа, Јапанци су били заузели, но други део остао је у руским рукама. Најновији брзојав из Фузана јавља, да су Јапанци при том јуришу, изгубили хиљаду пет стотина људи. Били су већ заузели утврђења око Кикваншана, али су Руси добили појачања и бацили натраг Јапанце.

Са манџурског бојишта.

И извештај Куропаткинов и извештај Сахарова јављају само о мањим сударима. Друге вести истичу, како су оба непријатељска положаја врло јако утврђена. Јапанци ће прећи у напад тек после пада Порт-Артура. Руси имају врло јаке положаје и велик број мањих и великих топова.

Ратни савет.

Из Париза јављају, како је близу Мукдена, у главном стану руске манџурске војске, одржат ратни савет, у којем су учествовали: Куропаткин, Лењевић и Скридлов. Тврди се да су удесили заједничку акцију, у случају кад стигне балтичка флота

Балтичка флота.

Највећи део балтичке флоте под заповедништвом Рождественског плови око Африке на источно азијско бојиште. Тај део био је пре два дана стигао, на најзападнији рт афрички у Кап Верде. Други мањи део балтичке флоте, спрема се, да прође кроз Суески канал. Оба ова дела сјединиће се у Мадагаскару и отуда ће заједнички даље

Генерал Лењевић.

Берлински листови доносе, како се руска војска врло обрадовала, што је Лењевић наименован за главног заповедника једне руске војске и што је стигао већ на бојиште. Руски војник га назива: аћец (отац) баћушка Лењевић. Држи се, да ће ускоро отпочети крвава велика борба на бојишту.

Добро што их нема још више

Прво су били код министра председника Тисе саски посланици владине странке

Министар-председник и не чека да прогоре: — Знам већ, каже им Дошли сте због оно мало законског предлога о школама.

— Та није то ни мало. Наше душе обузео је бол.

— Ама, господо, како то говорите. Не треба због тога да вам обузме бол ни мали прст.

— Екселенцијо, наше су народне школе у опасности.

— О, о! Ви тако паметни људи, па да наиђете. Знам насигурно, да су Вам с тим напунили главу Румуни. Ако ћу да кажем право, и нек остане међу нами, они и знају зашто страхују. Ал ваљда не мислите да ће се строгост закона окренути против Вас. Нагињете ли ви Румунији, а? Будите господо само мирни, ја знам шта радим.

Саски посланици задовољно излазе, а у себи мисле: О, о, сироти Румуни! Они и не сањају шта их чека.

После неколико дана долазе министру председнику српски посланици владине странке.

Неда ни њима да отпочну, већ одмах с врата: — Знам, знам! Ваше је душе обузео бол. Ама зар ви збиља не видите господо у чему је ствар?

— Ствар се тиче наших школа...

— Ај господо, господо! А зар ја не знам какве су ваше школе? Шта имам много да вам узмем. Ако се мало побојавају господа Саси, не кажем. Они су удесили своје школе, као да су у сред Берлина.

Српски се посланици у себи задовољно смешкају. А један, који је међу њима најмекша срца, мисли у себи: Сироти Саси! А ко би се надао, да ће наш познати немар да нам помогне. Сад нам је баш добро дошло, што је наш школски савет спавао тридесет и неколико година...

Два дана доцније, стоје румунски посланици владине странке пред министром председником Тисом.

— Ама господо, зар и ви?! Ја сам тврдо веровао да нећете ни долазити, јер сам мислио да ме разумете.

Вами могу казати, јер сам се уверио да сте Ви људи који умете ћутати. Та зар не знате, да су у Угарској Чивути имали школе без контроле, без надзора и чинили по њима што су хтели. Против тих њихових буџаклијских школа наперено је све...

— Ах, закликташе у себи Румуни. Дакле је и Чивутима једаред одзвонило.

Напослетку су у највећој тајности испослали и Чивути свога изасланика министру-председнику.

Нико не зна што су разговарали, само је при изласку Јеврејгладио своју дугу браду и мрмљао пред собом: — Дакле је све само против Срба... А ти су баш и заслужили!

А кад је остао министар-председник сам, он се промисли мало и рече: — Но хвала Богу, сад су већ били сви, који су могли доћи. А да има још неких, тима би морао казати, да је онај законски предлог наперен управ против — Мађара.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. новембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем октобра истиче претплата, да изволе исту за време, за месец новембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Администрација „Заставе“.

Хајка на словенске ђаке у Грацу.

На свима великим школама у западној Европи има ђачких друштава и свако тако друштво има у својој школи и своју таблу, на којој прибија своје огласе, позиве на седнице и т. д. Таке табле имају не само свој натпис у свом језику, него (обично) носе и знак онога друштва. Нека друштва имају своје грбове, а „Србадија“ у Грацу написала је своје име на црвено-плаво-белом пољу. Ректор техничке велике школе наредио је да се друштвене табле поскидају, а да остану само немачке, на што су Срби ђаци донели ову резолуцију: — „Српско академско књижевно друштво „Србадија“ на својој вапредној скупштини држаној 13. новембра п. н. 1904. године најенергичније протестује против поступка ректора техничке велике школе, који је наредио, да се уклони друштвена табла и тражи успостављање њезино. Разлози, који руководе омладину, ово су: I. Одстрањењем табле повређено је најпримитивније право „Србадије“ као академског друштва. II. Одстрањење је учињено под пресијом немачких студената без икакве законите подлоге. III. Позивом на академски сенат универзитета, који је својом праведном одлуком заштитио таблу „Србадије“ од сваког нападаја. — Уједно изјављује друштво да ће свој рад стављати на знање од академских власти само ректору универзе све дотле, док му се на техници не поврати одузето право“.

Академско удружење Срба техничара у Бечу

конституисало се на својој првој овогодишњој редовној скупштини држаној 31. октобра 1904. овако: А. Управни одбор: Председник: Коста Перић, подпредседник: Михајило Благојевић, I. тајник: Никола Мандукић, II. тајник: Милош Милошевић, благајник књижничар: Ђока Ђ. Атанасијевић, одборник: Данило Лончаревић. Б. Надзорни одбор: Богдан Марицки, Лаза Дунђерски и Петар Мушицки.

Пробуђена савест једне тровачице.

Пре две године, новине су много писале о преступу једне грозне жене, која је била у једној болници чуварица болесника. Она је отровала 31 болесника, различитог пола и старости. Кад је ухваћена на делу, она је све признала, али на суду је одговарала дрско и ни знака кајања није показивала. Ова грешница, осуђена је на доживотну робију. Испрва је изгледало, да равнодушно сноси судбину, али за време ових последњих месеци, пробудила јој се савест. Постала је као смушена, нема мира, те или скаче по тамници или упре очи у један кут и дрхће, јер јој се сваки час привиђају жртве, које је опремила на онај свет. Ништа неће да једе и пије, јер држи, да су и јела и пића отрована. Постала је прави костур, тежина тела јој је спала на 20 килограма. Пренели су је из тамнице у лудницу.

Београдски трамвај.

Питања о београдском трамвају, примиче се свом крају, и с њиме ће се догодити оно исто, што се догодило и са железнином и друштвом, које је било закупило производњу дувана, набавку и продају соли. Заиста је чудан поступак тих друштава, која су онако башибозучки цедила целу привреду Србијину. Оно, што је урадио Беч са својим трамвајем и својим осветлењем, што да не може урадити и Београд? Ики — зар би боље било, кад се Србија после толико мука и напора, ослободита турског ропства, да западне и остане у ропству западних кајишара?!

Споменик барону Филиповићу.

У Сарајеву намеравају да подигну споменик барону Јосифу Филиповићу, који је био главни војвода у босанској окупацији. (Он је предводио ону региментску музику, коју је гроф Андраши послао да, свирајући, заузме Босну.) Не знамо због које му се заслуге диже споменик? Да ли зато, што је десетковао пред Сарајевом своје војнике, или зато, што је данашња босанска влада дошла у прилику, да својом политиком десеткује (расељавањем) онај јадни „босански земаљски народ који не говори — латиницом.“ Израда тога споменика, сигурно је, неће се поверити чак ни оним југословенским уметницима, који су учествовали у сарајевској југословенској уметничкој изложби.

Снег на Црном Врху у Србији.

27. октобра беснила је у Србији велика непогода. Тога дана изјутра освануо је и снег на врховима Црног Врха. Зима је дакле започела.

Брзојави „Застави“.

Стигли 3. новембра.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Владина странка је врло задовољна са током јучерање саборске седнице. Како је влада све своје законске предлоге, које је била поднела сабору, натраг повукла, па међу њима и предлог угарског министра **просвете о школама, то ће се сви ти предлози претресати тек у идућем заседању саборском.**

Будимпешта. Министар председник је у сабору после тајне седнице изјавио, да влада повлачи све своје законске предлоге, које је поднела сабору. По томе и предлог **министра просвете Берзевицијa о школама** расправљаће се такође у идућем заседању сабора.

Будимпешта. Кошутова странка је закључила, да прво заподене правилну борбу, а за тим употреби техничку опструкцију. — Пучка странка је противна законском предлогу о промени кућевног реда, јер све кад би он био и изгласан, опет се њиме не би могао правоваљано променути дневни ред. — Народна странка сматра на тај начин променут дневни ред као ништаван.

Будимпешта. Чим се прешло на дневни ред, говори посланик Барабаш о пословнику. Но председник му узима реч, јер се удаљује од ствари. Мезеји жели да говори у свези са пословником и о другим стварима. Председник пита сабор дозвољава ли Посланик Кубик предаје предлог за затворену саборску седницу, но већ је доцне Опозиција тражи, да се преброје гласови при гласању (јер је гласано устајањем). Подиже се велика бука. Седница траје.

Промена у француском министарству.

Париз. Опште изненађење изазвала је оставка војног министра Андреа. Наследник његов је цивил Берти, који припада социјалистичкој радикалној странци.

Руско-јапански рат.

Фузан. У трећој јапанској армији иде глас, да је генерал Стесељ рањен. Он би требао да оде у болницу, али хоће да издржи на свом месту ма умро. Руси су тешким радовима око утврђења Порт Артура уморени и предали би се, али им преће официри. Јапанци држе, да су Руси дошли са издржљивости до краја а да немају ни муниције. (Скромне жеље Јапанаца. Пр ур. „З.“)

ТРГОВЦИМА
и
НОВЧАНИМ ЗАВОДИМА
у ПАЖЊУ!

О новој години треба редовно сваки трговац и сваки новчани завод **пословних књига**, копирних књига, артије за копирање, регистратора, шахон и других мапа за улагање писама, и т. д. Чинимо пажљивим сваког, коме ма што затреба, да новоотворена 1075 5—10

ТРГОВИНА
АРТИЈЕ, ПИСАЋЕГ, КАНЦЕЛАРИЈСКОГ ПРИБОРА
СТАНКОВИЋ и МАРКОВИЋ
Ћурчијска улица 11.
У НОВОМЕ САДУ

има богат избор свега, што је за трговачке и остале канцеларије потребно.

ТВОРНИЦУ
СОДЕ ВОДЕ.

која је снабдевена са најновијим апаратом, за пуњење соде, крахера, и ок игена, — уз једну конкуренцију у мјесту, — продајем уз најповољније увјете Обратити се на власника исте.

Живко Миловановић
1120 1-3 у Митровици

Светско прослављени руски каравански тејови
БРАЋЕ К. и С. ПОПОВА,
у Москви
набављачи многих европских дворова.
Најфинија марка.

Законом регистрована заштитна марка.
992 5—10

Само се у оригиналним руским пакетима добија.

БИЉНИ БАЛСАМ
за фарбање седе косе
фарбање
● БЕЗ ТУЂЕ ПОМОЋИ. ●

Добија се код Ђорђа Максимовића.
фризера и парфимера у Маријенбаду (Чешка),
Цена једне флаше: **2 форинта.**

Израђујем и **Бароке, Курјуке** од косе.

Adresa: **Georg Maksimović**, Friseur & Parfumeur Kaiserstrasse, Haus London, **Marienbad** (Böhmen).
392 46—50

1894. год. на здравственој **изложби** у Кајиру и 1896. године у Лондону **почасном диплом и златним одличијем одликован.** Од лечничких капацитета опробан и у већим болницама врло успешно употребљен

Видеров Reuma-Geist u. Kraft-Fluid

сигурно дејствује и брзо на свима деловима тела, а нарочито против *Ревматичног бола, у живцима, укочености, ишијака, астме итд.*

Дејство му у понеком случају задивљује и код старијих болести већ при првој употреби престају најјачи болови.

ЗУБОБОЉУ И ГЛАВОБОЉУ ЛЕЧИ ЗА 5 МИНУТА.

Цена једне боце заједно са упутством 1 К у јачој каквоћи 2 круне 40 пот.

Главно стовариште је у Будимпешти у апотеци *Јосифа Терека*, Kiraly-utcza 12. и Andrassy ut 26 и код *дра А. Eggera-а* Vaczi-körut 17. — Тако исто у свима престоничким као и у свима покрајинским апотекама, као и код зготовљача:

Widder Gyula 998 12—20
Sátoraljá-Ujhely Nr. 46.

Наручбине са стране обављају се тачно.

Може се добити у апотекама у *Новом Саду: г. Стевана Херцога*; у *Руми*: код Јосифа Хондла, у *Инђији:* код Антона Хајниша.

Најбољи избор за куповање

српско-православних црквених утвари и пресветлих и црних одежда, неба, литија, барјака, полијелеја, крстова, путира, кадионица, пјетохлебница, ћивота, рипида, целиваћих и свечарских икона, руских икона у разним врстама, историјских слика итд. итд.

Израђујем најбогатије иконостасе и Христове гробове по врло умереној цени.

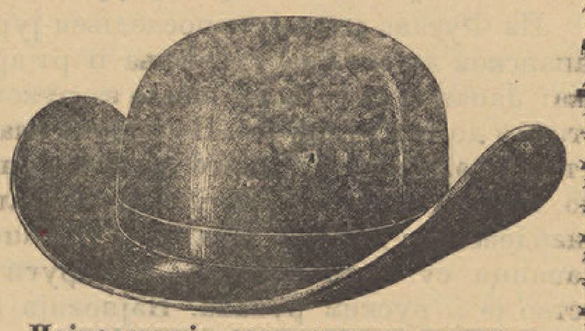

Најмодернији свештенички шешири.

За господу свештенике одела, шешира, појасева и камилавки; свештеничке хаљине израђујем добро и тачно, јер имадем врло вештог кројача. На захтевање шаљем илустровани ценовник, обавештаје и различите мустре на углед, а код већих послова поднашам равне робе, мустре, цртеже и предрачуне о своме трошку, без да је дотични обвезан да трговину учини.

Поруке извршујем одмах најтачније и најсавесније.

Илустровани ценовник шаљем у крстоплету бесплатно.

Молећи за обилате поруџбине, јесам с поштовањем

Никола Ивковић,
у Новом Саду, у Дунавској улици у сопственој кући.

875 10—10

За оне, који болују од стомака!

Свима онима, који услед назеба или претоварења стомака или услед хрђавог тешко сварљивог, сувише ладног или сувише врућег јела или са неуредног живота болове у стомаку, као:

катар у стомаку, грчеви у стомаку, притисак у стомаку, тешко варење желудца или запаљење слузи

задобију, — нека је овим препоручено добро кућевно средство, чије је дејство већ од више година опробано. То је

Hubert Ullrich'sche Kräuterwein.

Ово биљно вино, које је прављено од изврсних лековитих биљака и доброг вина, јача и оживљује организам човечијег желудца. Биљно вино одстрањује све тешкоће при варењу и дејствује повољно на снажење живаца и стварање здраве крви.

Кад се за време употреби ово биљно вино, угушује већ у клици болест у стомаку. Зато га треба за времена увимати. Знаци, као: главобоља, вагуш, подригивање, горушица, надимање, мука са повраћањем а код кроничних (застарелих) болова стомака кад се у већој мери показују, нестану већ, и после неколико напитка.

Запћивена столица и последице отуда, као: напињање, колика, лупање срца, неспавања, успор крви у црној џигерици и слевини, шуљеви не тају брзо са пићем овог биљног вина. Биљно вино ствара апетит а поред лаке столице издваја из стомакса и црева све хрђаве материје.

Мршавост, бледоћа, малокрвност, слабост јесу последице хрђавог желудца, стварање недовољне крви и болесног стања џигерице црне. При мањкању апетита, нервозном и душевном нерасположењу, као и чешћој главобољи, и непреспаваним ноћима, често таке особе неприметно пропадну. Биљно вино даје опалој човечијој снази нова живота. Биљно вино појачава апетит, унапређује варење и хранење, оживљује промену материје, убрзује стварање крви, умирује раздражене нерве и ствара нову вољу за живот. То сведоче небројена признања и захвалнице.

Биљно вино може се добити у флашама за 3 и 4 круне у апотекама: у Новом Саду, Петроварадину, Кању, Г. Ковиљу, Бешки, Иригу, Ст. Футогу, Черевићу, Гложану, Петровцу, Кулпину, Ст. Керу, Темерину, Жабљу, Ђурђеву, Тителу, Сланкамену, Карловцима, Инђији, Руми, Митровици, Ердевику, Илоку, Ст. Паланци, Старом Врбасу, Сентомашу, Фелдварцу, Ст. и Т. Бечеју, Врањеву, Меленци, Чуругу, Елемиру, Перлеву, Фаркаждину, Сакулама, Старој Пазови, Вел. Бечкереку, Батајници, Земуну, Београду итд. као и у свима већим или мањим местима Аустро-Угарске и пограничних држава.

А разашиљу и апотеке у Новом Саду поруке од 3 или више флаше биљног вина по оригиналним ценама на све стране Аустро-Угарске.

Треба се чувати од подражавања!

212 12—12 Нарочито ваља захтевати

Hubert Ullrich'schen Kräuterwein.

Моје биљно вино није тајанствен лек. Делови су ови: малага-вино 480,0, вински спирит 100,0. глицерин 100,0, црно вино 240,0, сок од јасена 150,0, сок од трешања 320,0, фења, аниса, Јеленино корење, американско корење, чемерике, иђиота по 10,0. Ови саставни делови имају се измешати.

ЗАШТО СЕ ПАТИТЕ?

кад имате сигурног лека за све и ма каквих заразних рана, ма исте од куд потекле, а да се избегне увек тешко и опасно оперирање — употребом једнно права апотекара **A. Thierry-a**

CENTIFOLIA-МАШЋУ.

Trade Mark. Registriert. Schutzengel-Apotheke des A. THIERRy in Pregrada.

Ово средство, које садржи у себи изврсну снагу за извлачење при најтежим и застарелим ранама од којих пати човечанство, досад је показало најлепшег успеха при употреби. Ова маст лечи ране и умањује болове а прави се из црвене руже **„rosa centifolia“**, која садржи у себи чудновато природну и лековитост у свези са другим припознатим лековитим деловима.

Ова се маст употребљује код: рђавих грудних болести породиља, против тврдоће груди у дојиље, против ротлауфа, против немања млека, код свију старих озледа, отворених ногу и костију, код рана од удара, убода, пуцања и пригњечења; при уклањању страних материја, као стакла, трна, сачме, песка итд. код свију знојења, карбункла, израштаја, па и рака; против глиста, при гнојењу ноктију, код рањавих ногу од многог хода, **кад се опече ма којом приликом**, код промрзлости чланака, кад болесници од многог лежања израњаве, отока врата, зујање ушију, кад се деца разраде итд. итд.

Ова маст што старија, то изврснije дејствује!

Препоручује се, да свака породица има залихе овог јединог средства за предохрану — Мање од две тегле не разашиље се. Разашиљање бива једино поузећем или кад се унапред новац пошље. Коштану заједно са поштарином, товарним листом, паковањем 2 тегле 3 К

Опомињем, да се не купује подражавања без дејства и молим тачно, да се пази, да на свакој тегли буде горња заштитна марка и фирмом: **„Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada“** урезана. Свака тегла мора бити увијена с упутством за употребу, а иста такође мора имати заштитну исту марку.

Једино место за набављање:

Schutzengel-Apotheke des A. Tierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austrija

Где нема стоваришта, нека се управо мени јави и адресира: **An die Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austria.** 1049 74—

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду